

קוד נירנברג

(1947)

כובד משקלן של הראיות המונחות לפנינו מוליך אותנו למסקנה אשר לפיה סוגים מסוימים של ניסויים בבני אדם, כאשר אלה נשמרים בתוך גבולות מוגדרים וברורים, עומדים, בכללי האתיקה הרפואית. המצדדים בקיום ניסויים בבני אדם מצדיקים את עמדתם על בסיס ההשקפה אשר לפיה ניסויים אלה מניבים תוצאות לטובת החברה, אשר לא ניתנות להשגה בשיטות ואמצעים אחרים. עם זאת, הכול מסכימים שמספר עקרונות בסיסיים חייבים להישמר לצורך עמידה באמות מידה מוסריות, אתיות ומשפטיות:

1. הסכמתו הרצונית של האדם הינה בבחינת הכרח מוחלט. משמעות הדבר היא שלאדם המעורב צריכה להיות היכולת המשפטית לתת את הסכמתו; הוא חייב להיות מצוי במצב המאפשר לו להפעיל חופש בחירה, ללא התערבות גורם המפעיל עליו כוח, הונאה, מרמה, איום, או סוג אחר של כבילה או כפייה, ועליו לאחוז במספיק מידע והבנה של יסודות הנושא, בכדי לאפשר לו לקבל החלטה מודעת ומושכלת. יסוד אחרון זה מחייב שטרם קבלת אישורו, יקבל האדם מידע לגבי טבעו, משכו ומטרתו של הניסוי; השיטה והאמצעים המשמשים לעריכת הניסוי; כל אי הנעימויות והסיכונים אשר ניתן לצפות באופן סביר; וההשפעות על בריאותו או בריאותו של אחר, כתוצאה מהשתתפותו בניסוי.

החובה והאחריות להבטחת איכות ההסכמה הזו מוטלת על הגורם היוזם, מכוון או משתתף בניסוי. זאת חובה ואחריות אישית אשר אינה ניתנת להעברה או האצלה תוך פטירה בלא עונש.

2. על הניסוי להניב תוצאות חיוביות לטובת כלל החברה, אשר אינן ניתנות להשגה בשיטות ואמצעים אחרים, ואשר אינן אקראיות או מיותרות מטבען.

3. על הניסוי להיות מתוכנן על-פי ומבוסס על תוצאות של ניסויים בבעלי חיים ו/או על בסיס ידע אודות ההיסטוריה הטבעית של המחלה או של בעיות אחרות המצויות תחת מחקר, כאשר התוצאות הצפויות מהניסוי יצדיקו את קיומו.

4. על הניסוי להיערך בצורה אשר תמנע כל סבל או פגיעה פיזית מיותרים.

5. אין לערוך ניסוי כאשר ישנה סיבה להנחה מראש כי מוות או פגיעה של ממש יתקיימו, למעט, אולי, באותם ניסויים אשר בהם הרופאים העורכים את הניסוי משמשים גם כאובייקט הניסוי בעצמם.

6. דרגת הסיכון אשר יילקח לא תחרוג מהחשיבות ההומניטארית של הבעיה אשר אותה בא הניסוי לפתור.

7. יש לבצע את ההכנות הנדרשות ולהשתמש במתקנים המתאימים לשם הבטחת המשתתף בניסוי מפני אפשרות - ולו קיצונית - לפגיעה, נכות או מוות.

8. הניסוי יבוצע רק על ידי אנשי מדע המוכשרים לכך. על הגורמים העורכים את הניסוי לנקוט ברמה הגבוהה ביותר של מיומנות וזהירות בכל שלביו של הניסוי.

9. במהלכו של הניסוי יש לאפשר למשתתף בניסוי להביא לסיומו, אם הוא הגיע למצב פיזי או נפשי אשר לפיו המשכו של הניסוי נראה לו כבלתי אפשרי.

10. במהלך הניסוי על המדען האחראי להיות מוכן להפסקת הניסוי בכל שלב, אם יש לו סיבה סבירה להניח, תוך הפעלת רצון טוב, מיומנות גבוהה ושיקול דעת זהיר שהמשכו של הניסוי עשוי, בסבירות, להביא לפגיעה, נכות, או מוות של המשתתף בניסוי.

לקוח מתוך משפטי פושעי המלחמה בפני בתי המשפט הצבאיים של נירנברג, תחת חוק מועצת השליטה מספר 10, כרך 2.
נירנברג, גרמניה.
אוקטובר 1946 - אפריל 1949.

מסמך זה משמש כבסיס למערכות כללים (קודים) אשר נערכו לאחריו ואשר נוגעים לניסויים בבני אדם: קודים של אגודת הרפואה האמריקנית, הכרזת הלסינקי של האסיפה הרפואית העולמית (1964) ותיקוניה מהשנים 1975 ו-1983, אגודת הפסיכולוגים האמריקנית, מחלקת ההגנה ועוד.

תורגם על ידי עורך הדין יונתן בקר.